

Landskap: Halland Upptecknare: Barbro Radby o. Folke Åstrand,
Härad: Hök Berättare: Fritz Johansson Lund
Socken: Ränneslöv o. Ysby Berättarens yrke:
Uppteckningsår: 1956 Född år 1887 i Perstorp, Ränneslövs sn.

Uppgifter om berättaren. s. 1.
Byorganisation. s. 1.
Krassowska godset. s. 1.
Andelsföreningar. s. 1-2.
Jordbruket. s. 2.
Jordbruksredskap, vagnar m.m. s. 2-3.
Vattenregleringen och fisket. s. 3.
Jakt. s. 4.
Hus och inredning. s. 4-5.
Malttork. s. 5.
Matvanor. s. 5.
Backstugor. s. 5.
Emigration. s. 6.
Affär. s. 6.
Brännvin. s. 6.
Post och tidning. s. 6.
Skolor. s. 6.
Kyrkobesök och husförhör. s. 6.

(foto 2° s. 8;
neg. nr. X: 2: 25: 7.)

Skriv endast på denna sida.

vänd!

Jul. 1. 6 - 7.

Påsk. 1. 7.

Majträd. 1. 7.

"Sammanläggningsdanser." 1. 7.

Homeopat. 1. 7.

Vädergubbe. 1. 7.

Skogssnuvan. 1. 7.

Storsjön vid Perstorp. 1. 8.

ACC. N:R M. 16334: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Personliga data. Fritz Johansson är född i Perstorp, i Ränneshövd förs. Han brukade föräldrahemmet till 1932 då han köpte Ysbygården sedan den förre ägaren på grund av de dåliga tiderna gjort ackord. Ysbygården brukas nu av sonen Kjell Fritzson men Fritz Johansson bor kvar på gården. Han berättade ganska gärna och lämnade klara uppgifter.

Byorganisation. På bystämman valdes brandrotemästare som med tre andra män skulle gå omkring och förrätta brandsyn två gånger om året. Det hölls kalas ovanpå stämman och den som hade blivit vald fick bjuda. När det skulle sotas bars en lapp omkring från gård till gård med bud om sotning.

Man hade gemensam betesmark. På våren innan tjälen gått ur jorden gick man runden för att laga stängsel. Hela Perstorp ägdes liksom Staffanstorp, Rostorp, Brödåkra, Ålstorp och Uddekulla av Krassow och kallades Krassowska godset; bönderna i dessa byar arrenderade jorden. 1895 såldes gårdarna i dessa byar. Vanligen köpte arrendatorerna dem. Efter detta upphörde det gemensamma betet. (Skogen omfattade närmare 1000 tunnland med bok, ek och mest fur).

Andelsföreningar. Någon gång efter 1895 då den första ångtröskan kom till trakten var det några stycken som bildade en trösk-

ACC. N:R M. 16334:2.

2.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

förening. Nu finns det 15 - 20 tröskföreningar. - På 1910-talet fick vi Centraföreningen hit till trakten. - På 1920-talet bildades det bl.a. tjurföreningar.

Jordbruket. För 50 år sedan körde man mörgel från Hov natt och dag. Fast konstgödning användes redan 20 år tidigare. Gödningen köptes från Laholm eller också tog någon i Edenberga upp order och tog hem en hel vagnslast. - Växtföljden var förr: hö i 2 år, havre i 2 år, träda 1 år och potatis eller råg under 1 år. 1905 började man med "borfélder", ett slags långa, gula rovor; de finns än men det är sällsynt. - Där sjön är nu (i Perstorp) kunde man hösta gräs; vattnet stod $\frac{1}{2}$ m över marken och gräset gick upp över vattnet. Man körde ut med häst och kärra vid skördetid; kärran var mycket lätt, den var gjord av flätade käppar, den hade stora hjul för vattnets skull. / Se sid. 8! /

Jordbruksredskap o.d. Min far använde träplogar med liten spets av järn. På 1880-talet blev det vanligt med järnredskap. Plejar slutade de att använda i slutet på 1800-talet utom då de skulle tröska långhalm till halmtak; det höll de på med ända till 1910-15. 1895 fick de ^{r/}ångtröska i Hov och Olstorp. På den tiden använde man även stiftverk med hästvandring; vandrigen låg på marken. - Kistevagnar gjordes av vagnmakaren och smeden.

ACC. N:R M. 16334:3.

Man hade häckar eller brädflak på pärekistorna (kistevagnar för potatis). Nu har vi bara gummi-hjulsvagnar här på Ysbygården. För finkörning användes fjädervagnar och 2-hjuliga kärror. Här fanns även gigg men det var ovanligt; de kallades också konkurs-kärror. Här har vagnmakare och smed bott alldeles om hörnet. Bägge tog yrket i arv.

Vattenregleringen och

fisket. Efter regleringen av Lagan och kraftverksbygget blev det flera och större sjöar. De ligger efter varandra och heter Lillesjö, Storesjö⁺⁾ , Stegasjön, Skallingsjön och Hjärneredssjön. Det går bäck emellan sjöarna. Vid sjöhöjningen sänktes inga gårdar i Perstorp, det var bara mark som kom under vatten och det fick man skadestånd för. Vattnet regleras en gång i veckan, det sänks på fredagen en meter och har sin vanliga höjd igen till söndagen. - Förr fick vem som helst fiska men nu är det förbjudet. Det fiskas något ändå. Laxen går ej förbi kraftverket vid Karsefors, och nu finns det förresten ingen lax ovan Laholm. Förr sattes det ut stämmor i ån, det var långa timmer-trä med risbuntar som laxen ej kunde hoppa över. Man kunde också fiska gädda, ål och braxen. Man använde mest rev, även till ål; braxen tog man i ryssjor, fast inte vi i Hjärnered. I ekorna som användes vid fisket fick 4-5 personer plats och 2 kunde ro med var sin åra, som satt fast med en järntapp.

+) /Se sid. 8!/

3.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 16334:4.

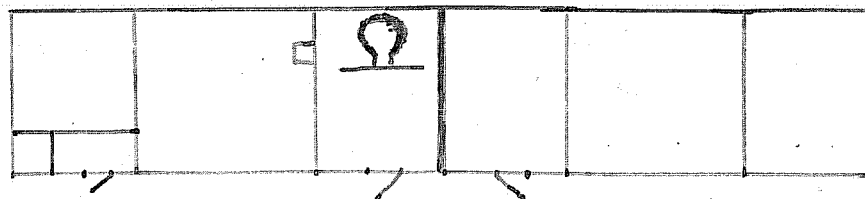
4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jakten. Förr jagades det rådjur, älg, tjäder och raphöns men numera är raphönsen försvunna. För 10 år sedan bildades en jaktvårdsförening i Perstorp.

Extrainkomster hade vi inga.

Föräldrahemmet. Fritz Johanssons far, Johan Andersson, arrenderade ursprungligen gården i Perstorp av Krassow och 1895 köpte han den. Gården byggdes om 1904-07 och då byggdes 4 andra ställen i byn också om. Gården flyttades 400 m då den låg i den gamla byn och i ändan av och långt från de skiftade ägorna. Det gamla boningshuset låg ihopbyggt med grannens och uthusen låg i fyrkant på andra sidan vägen. Väggarna var av kline och halm med brädfodring, ej rödfärgad, och inneväggarna var murade med torv. Taken var av halm. Det var öppen spis och sättugn som kommit från Båstad. Se skizz:

I högra delen
av huset bodde
grannen, Aug.
Andersson, Fr. J-n:s
farbror, g.m. Neta
(se uppteckn. om hane).

På den nyuppförda gården hade stuglängan papptak och uthusen

ACC. N:R M. 16334:5.

5.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

halmtak. Halm var billigast och man hade ont om pengar. Boningshuset var helt av lersten med inmurade slänor. Uthusen var gjorda av stolpar och lersten med brädfodring. Gården var byggd i fyrkant. I boningshuset hade vi järnspis och spaltugnar. Bakugn fanns i en annan länga där man också bryggde.

Hushållning. Vi hade malttork som användes fram till 1905. Farmor gjorde malt till folk i många år; någon gång också in på 10-talet, hon var då omkr. 80 år gammal. - Förr började man tidigt. Det var kaffe 5 el. $\frac{1}{2}$ 6 på morgonen, frukost med "päror" och sill och bröd och smör, så var det middag med "pärerätt" och till meraftan fick man smör bröd, ost och dricka; efter arbetet som var slut vid $\frac{1}{2}$ 8-tiden fick man kvällsmat med päregröt eller annan gröt och kaffe. Vi slutade att ha "meaftan" för en 25 år sedan. - Nu är det kaffe kl. 9, 15 och 19 och middag 12-13. Kaffegök var vanligt att man fick.

Backstugor. På Revlamossen låg det backstugor. De blev rivna efter hand som de som bodde där dog. De hade en jordbit så de kunde fö' sig. 1904 var det många backstugor kvar fast de ofta var öde. - På Revlamossen har det tagits upp torv av två stycken (bl.a. Torsten Jönsson) till de sista åren.

ACC. N:R M. 16334:6.

6
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Emigration. Man emigrerade i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Det var minst ett 20-tal som reste, i synnerhet från Knäred och Hishult. Många reste för att andra reste. En del kom igen.

Affären. Det var en man, Pål Andersson, som kallades "Revla-pållen" (för han bodde på Revelen) som i slutet av 1800-talet hade lite affärsrörelse. Han sålde snus, socker och småsaker.

Brännvin. Brännvin gjordes ej hemma, det köptes i Laholm. På gästgivaregårdarna i Våxtorp (Kållinge?), Tjärby, Ålhult hade man brännvin till salu. Edenberga hade ej rättigheter.

Post hämtades i Ysby varje dag. Tidning hade vi så länge jag kan komma ihåg. Före 1900 hade vi Laholms-Tidningen.

Skola och kyrka. Det var skola i Olstorp. De som bodde i Hulta-bygget hade 1 mil att gå. I Perstorp var det småskola. Ibland var alla klasserna ihop. - Kyrka fanns i Ränneslöv och Ysby. Dit körde eller gick folk. Husförhör förekommer än, men förr var det lag på det.

Sed. Under julen hade man sparlakan över sängen. Det var blommit

ACC. Nr M. 16334:7.

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och det var köpt. Man fick julklappar men hade ingen julgran. Det var gille på vart ställe i byn. Ungdomskalas hölls 1 gång vartannat år på vart ställe. - På påskan hade man påskabloss (eldar) ute. - I Olstorp hade man majträd och det dansades där efter fiol. - Så brukade vi ha sammanläggningsdanser 2 gånger om året. 2 eller 3 ordnade de om och de andra fick teckna sig på en lista och betala för sig. Man fick kaffe och vetebröd och sprit. Det höll på 7-8 timmar, till kl. 3 på natten eller ljusan dag. Det var mycket trevligt.

Homeopat och vädergubbe. Pernilla var det en som hette, hon var homeopat. Hon dog någon gång i min barndom. - Pelle Holte var en man som spådde i väder. Han bodde nästan ingenstans, möjligen i Revlarna. Han var också något skomakare.

Skogssnuvan. En gubbe som kallades Hänge-Per såg en gång skogssnuvan. Hon var klädd förtill med smycke, men baktill var hon som ett baktråg.

neg. nr. X.2:25:7

Stor(e)sjön vid Perstorp; /fotogr. 1956 från nyare vägen mot Eskabygget och Munkabygget 1 km norr om gamla vägknäet (norr ut mot Eskabygget) på gamla vägen i Perstorp. Fotogr. taget just där vägen kommer närmast Storsjön i våra dagar - jämför med äldre kartor! - och där en bäck rinner ut från en obetydlig sjö på andra sidan vägen där förr på sin höjd endast var sankmark. - Kanske det var här ute i sjön någonstans man förr "höstade gräs" (Se Vattenregleringen... samt Jordbruket)